

PLAN DE LECȚIE

DISTRIBUI SAU NU DISTRIBUI? – exercițiu de recunoaștere a unei știri false prin aplicarea testului CRAP

MATERIALE NECESARE: videoproiector, computer cu conexiune la internet și sonorizare.

DURATA: 2 ore

DESCRIEREA LECȚIEI: Elevii vor învăța ce sunt și de ce sunt răspândite știrile false și conținuturile false în mediul online. Vor învăța să identifice știri false prin aplicarea unui test de verificare – Testul CRAP. În final, elevii vor discuta despre contextul în care o știre falsă devine virală pe net și despre efectele răspândirii în mediul online.

OBIECTIVE DE ÎNVĂȚARE SPECIFICE :

Elevii vor :

- ști să verifice credibilitatea unei surse de informare ;
- înțelege necesitatea de a verifica informații dubioase înainte de a le distribui online ;
- descoperi anumite mecanisme și motive din spatele răspândirii știrilor false.

ACTIVITĂȚI:

1. Definirea termenului *fake news* / știri false.

Cea mai simplă **definiție** pentru știrile false (sau *fake news*) ar fi că sunt înșelătoare și/sau conțin informații false inserate cu intenție și rea-credință. Practic, știrile false sunt niște știri mutanți, niște *shapeshifter*-i, asemenea lui Mystique din seria X-Men. Au capacitatea de a lua forma unor știri reale, dar sunt create cu scopul de a face rău.

2. Proba „Distribui sau nu?”

Exercițiul de mai jos este o adaptare a unui model de deconstrucție a știrilor false promovat de Srividya Kumar, co-fondator al platformei Learnnovators. Denumirea originală a modelului este The CRAP test, un acronim ghidus care cuprinde cele patru criterii de analiză a știrilor potențial false:

C – *currency* (gradul de actualitate)

R – *reliability* (nivel de încredere și exactitate a informațiilor)

A – *authority* (autoritate, expertiză, profesionalism)

P – *purpose/point of view* (scop, unghi de abordare)

3. Exercițiu: Se dă următoarea situație: *Cel mai bun prieten al tău postează următorul clip pe pagina lui de Facebook. Ce faci mai departe, îl distribui sau nu?*

<https://www.youtube.com/watch?v=oOWvXaLZ7eI>

Pe scurt : În cadrul emisiunii Acces Direct, difuzată în data de 26 septembrie 2016 de postul Antena 1, s-a discutat despre apariția unei ambulanțe de culoare neagră pe străzile din București, despre care se bănuiește că ar răpi copii pentru prelevarea de organe. Subiectul a fost prezentat astfel: „Apariție suspectă pe străzile Capitalei a unei ambulanțe de culoare neagră, care ar răpi copii pentru recoltarea de organe”. Titluri afișate pe ecran au fost :

„Avem dovada! Ambulanta neagra exista!”

„Aparitie suspecta în creierii nopții! Unde e mașina?”

Invitați în platou: Ioana Tănase (psiholog), Mara Bănică (jurnalist), Sorin Ovidiu Bălan (jurnalist).

4. Discuție la cold : Elevii sunt invitați să răspundă la întrebarea : Distribui sau nu videoclipul? Ai rezerve sau ești sigur că poți da mai departe ?

5. Aplicarea testului

Pentru analiza „la rece”, elevii se vor împărți în patru echipe de investigații speciale: echipa *actualitate*, echipa *exactitate*, echipa *autoritate* și echipa *unghi de abordare*. Fiecare echipă va trebui să investigheze și să răspundă punctual unor întrebări specifice.

Notă: Elevii vor avea nevoie de telefoanele mobile pentru săpături avansate pe Google. În timpul exercițiului, nu vor comunica cu celelalte echipe. Fiecare echipă va

avea la dispoziție 20 de minute pentru derularea „investigațiilor”. Vor trece pe o foaie de hârtie răspunsurile la fiecare dintre întrebările exercițiului.

Pentru aplicarea testului se va folosi modelul oferit de Scena9, în linkul dat :

<https://www.scena9.ro/article/ora-de-fake-news>

6. Prezentarea rezultatelor : La finalul acestui exercițiu, încercați să vedeți dacă vi s-au schimbat răspunsurile inițiale de la întrebarea: *Cel mai bun prieten al tău postează următorul clip pe pagina lui de Facebook. Ce faci mai departe, îl distribui sau nu?*

<https://www.paginademedi.ro/2017/02/dupa-cinci-luni-ambulanta-neagra-vine-cu-amenda-acces-direct-penalizata-pentru-cazul-salvării-care-rapeste-copii>

Articolul 65 din Codul Audiovizual

În emisiunile de știri și dezbateri, radiodifuzorii trebuie să respecte următoarele reguli:

- a) rigoare și acuratețe în redactarea și prezentarea știrilor;*
- b) între subiectul tratat și imaginile ce însoțesc comentariul să existe o conexiune reală;*
- c) și textele afișate pe ecran să reflecte cât mai fidel esența faptelor și datelor prezentate;*

Indiferent de răspunsuri și reacții, cel puțin un lucru se va confirma: verificarea unei știri durează mai mult decât citirea și redistribuirea ei. Exercițiul a fost construit în jurul unei secvențe de doar 4 minute dintr-o emisiune de dezbateri. Deconstrucția și procesarea ei, urmărind criteriile CRAP, v-a consumat cel puțin 45 de minute.

7. Prezentarea concluziilor : Se poate verifica valoarea de adevăr a unei știri, criteriile testului CRAP fiind instrumente de analiză eficiente, ușor de aplicat, deși necesită timp dedicat documentării.

NOTĂ : Acesta este un exercițiu didactic propus de prof. Camelia Mancu, prin adaptarea scenariului realizat de Ionuț Codreanu în articolul *Ora de fake news* - <https://www.scena9.ro/article/ora-de-fake-news>.